

Leonid P. Petrovskij:

Öppet brev till SUKP:s centralkommitté

Om Leonid P. Petrovskij

Leonid Petrovskij är historiker och var vid författandet av nedanstående artikel medlem i SUKP (Sovjetunionens Kommunistiska Parti). Hans far avrättades som ”folkfiende”.

I likhet med Medvedev (se hans ”Om två nya försök att rehabilitera Stalin”) skrev Petrovskij *Öppet brev till SUKP:s centralkommitté*, för att kritisera några artiklar som försökte ”rehabilitera” Stalin.

Anmärkning: I artikeln skrivs notnummer inom parentes

Martin F i maj -06

Öppet brev till SUKP:s centralkommitté

Kopia till redaktionen för tidskriften Kommunist

”Till friheten hör ... inte enbart det faktum att jag förverkligar friheten, utan också det faktum att jag gör detta fritt.” K. Marx

De tragiska händelserna i Kina under ”kulturrevolutionens” täckmantel tvingar än en gång oss kommunister att analysera alla orsaker till och villkor för personkulten och dess fruktansvärda följdverkningar, och att på denna grund skapa *hållbara garantier* för att dylika katastrofer inte upprepas. Endast den fullständiga sanningen om alla brott som Stalin och hans omgivning begick kan framkalla den rörelse, de känslor och den samhälleliga indignation, som kan utplåna alla följdverkningar av personkulten och omöjliggöra uppkomsten av nya kulter och nytt godtycke.

På 20:e och 22:a kongresserna avslöjade partiet ideologin och praktiken bakom kulten av Stalins person och fördömde skarpt de brott han begått. Arbetet på att återinföra de leninistiska normerna för parti- och regeringsliv samt likvideringen av laglösheten och maktmissbruket påbörjades. Rehabiliteringen av offren för det blodiga godtycke som härskade i vårt land under Stalins styre inleddes. En bred kritik, en kritik av personkultens teori och praktik utvecklades inom litteraturen, konsten och vetenskapen. Den politiska atmosfären i vårt land började bli fri från äventyrlighetens och despotins avarter. Sovjetmänniskorna började andas och arbeta lättare.

Ingen kan emellertid, och har heller inte rätt, att glömma vad vi gått igenom. Och inte bara därför att askan från våra oskyldigt och skoningslöst pinade fäder och mödrar, bröder och systrar fortsätter att bränna våra hjärtan. Tyvärr läggs också i dag i många socialistiska länder och kommunistiska partier grunden till nya kulter, och den anda av sekterism, dogmatism och godtycke som för inte länge sedan medförde så mycket ont pånyttföds. Tyvärr finns det även i vårt land och i vårt parti enstaka personer som försöker skönmåla Stalins mörka gärningar och åtminstone lite grand höja hans fana, besudlad av blodet från det leninistiska partiets bästa söner och döttrar.

Stalinismen är i dag således inte bara en skräckbild, som Stalins arvtagare försöker framställa det. I skilda former, såväl oförtäckta som noggrant maskerade, förblir stalinismen tyvärr än i dag en verklig fara för vår rörelse. Allt detta gör att det är särskilt viktigt att fortsätta det samtal om personkulten och dess följdverkningar, som inleddes på 20:e partikongressen. Till detta kallar oss också händelserna i Kina och Albanien samt risken att dessa upprepas i något annat socialistiskt land.

”Vår styrka bestod i, och kommer att bestå i, att vi helt nyktert kan bedöma de svåraste nederlag”, sade Vladimir Ilitj, ”och av dessa lära oss vad som bör ändras i vår verksamhet. Därför måste man tala rakt på sak. Detta är intressant och viktigt inte bara ur den teoretiska sanningens synvinkel, utan också av praktiska skäl. Det är ingen ide att lära sig lösa sina uppgifter med nya metoder i dag, om gårdagens erfarenhet inte öppnat våra ögon för felaktigheten i de gamla metoderna.”
(V. I. Lenin, *Polnoje sobranie sotjinenij*, 4-e izd., band 33, sid. 70)

Så lärde Lenin. En del, även framstående, funktionärer inom arbetarrörelsen och den kommunistiska rörelsen har emellertid en annan inställning till avslöjandet av kulten av Stalins person. En av grundarna av Storbritanniens kommunistiska parti, Palme Dutt, som uppenbarligen fruktar den fientliga propagandan, deklarerar:

”Vi kan ännu inte säga hur många människor som i själva verket arresterades, hur många som dömdes, sköts, spärrades in eller förvisades; hur många som verkligen var skyldiga och hur många som var oskyldiga. Historikerna måste vänta till rättskipningsarbetet är avslutat.” (R. Palme Dutt, *Problemy sovrem*, M. 1965, sid. 46)

Vid en bedömning av trettio- och fyrtiotalen skriver Anna-Louise Strong i sin bok:

”Detta var en av de största och mest dynamiska epokerna i historien, kanske den allra största ... Den födde miljoner hjältar, men heller inte så få ogärningsmän. De klenmodiga kan så här i efterhand sätta ihop en lista över de brott som begicks på den tiden, men för dem som gick igenom stridselden, och till och med för många som stupade i den, var de genomlevda olyckorna bara en del av det pris man var tvungen att betala för byggandet av kommunismen.”
(Anna-Louise Strong, *Era Stalina*, M. 1957, sid. 6.)

Vi kan inte hålla med om detta. Varför ska en domstol undersöka personkultens godtycke, medan historikerna måste vänta? Varför är miljoner stupade på grund av personkultens godtycke ett nödvändigt pris för socialismen? Varför är det bara klenmodiga som kan sammanställa brotten från den tiden? Det är inte en marxistisk inställning till en företeelse som är främmande för marxismen-leninismens anda. Lenin utropade i artikeln *Spridda notiser*:

”Det är inte av åklagarna vi ska vänta ett avslöjande av avarterna i vårt polissjälvhärskardöme och kampen mot detta!” (V. I. Lenin, *Poln. sobr. sotjinenij*, band 4, sid. 414)

Och är det inte så att sådana som (villigt eller ovilligt) deltog i massrepressalierna finns kvar inom våra domstolsorgan, åklagarmyndigheter och inom organen för statens säkerhet? Varför ska vi förlita oss på deras samveten och av dem vänta oss en sammanställning av rättvisa och orättvisa domar, arresteringar, arkebuseringar och tortyrer? Stalins och hans vapendragares brott bör i sin helhet ställas inför historiens domstol! Detta måste göras för att främja kampen för kommunismen, som inte accepterar överflödiga och onödiga offer.

På historieförfalskare och korrumpade filosofer kan Engels' ord om ideologerna i antikens Rom tillämpas: de var

”vanliga skollärare som tjänade pengar till sitt levebröd, eller narrar i tjänst hos rika vällustingar. Många var till och med slavar. Vad som hände med dem när saker och ting gick bra, visar exemplet med herr Seneca. Denne stoiker, som predikade om dygd och återhållsamhet, var förste ränksmidare vid Neros hov och drog sig inte för kryperi; han fick penninggåvor, gods, trädgårdar, palats av Nero, och var då han predikade om den evangeliske Lazarus' fattigdom i själva verket själv rikemannen i samma liknelse. Först då Nero bestämde sig för att göra upp med honom, bad han kejsaren att ta tillbaka alla gåvor, eftersom filosofin, enligt vad han sade, var allt han behövde.” (K. Marx, F. Engels, *Sotj.*, 2-e izd., band 19, sid. 311-312)

Våra partihistoriker, som under en lång tidsrymd befann sig under oket av Stalins *Kort kurs i det Allunionella kommunistpartiets (av bolsjevikerna) historia*, (1) och sedan tack vare 20:e och 22:a partikongresserna befriade sig från de underdåniga trosbekännelserna och övergick till en marxistisk forskning av det förgångna och nuet, bör, tycker man, ha kvar en avsky för sina arbetsvillkor under personkulten. Man kan emellertid också i dag höra historiker och filosofer lovorda de metoder som användes för att styra landet under Stalin. Tyvärr används för detta syfte talarstolar, press, radio, television och film. Allt detta är en politisk omvärdering av resolutionerna från 20:e och 22:a partikongresserna.

De åsikter som kasernkommunismens anhängare gav uttryck för har fördömts. Ingen tvingar historikerna att predika pseudosocialism. Under täckmanteln av en förment partianda vid belysningen av partiets historia publiceras emellertid också nu artiklar som reviderar de historiska resolutionerna från 20:e och 22:a partikongresserna och som vill dölja den historiska sanningen. Bland dessa återfinns V. Golikovs, S. Murasjovs, I. Tjchikvisjvilis, N. Sjatagins och S. Sjaumjans artikel *För den leninistiska partiandan vid studiet av SUKP:s historia*, publicerad i tidskriften *Kommunist* nr 3, februari 1969.

Författare till liknande artiklar har redan vid ett flertal tillfällen, gömmande sig bakom Marx och Lenin, givit oss lektioner i pseudokommunism. De anstränger sig att rättfärdiga Stalins despoti, propagerar för en likgiltig syn på vanskapligheterna, kränkningarna av den socialistiska lagligheten och brotten, sänker maximalt kriterierna på socialt framåtskridande, kriterierna på kommunism, innefattande de ekonomiska, politiska, idémässiga och etiska normerna i sin helhet, samt byter ut objektiva kriterier mot subjektiva och godtyckliga.

Så kan inte verkliga kommunister handla — det är inget för marxist-leninister. Deras artikel kan inte bidra till att skapa en människa som kritiskt kan värdera sitt liv och inrikta det på byggandet av ett *ljust, fritt, rättvist, kommunistiskt samhälle*.

Den position som författarna till ovan nämnda artikel intar går inte att rättfärdiga.

Från talarstolen på Kominterns 3:e kongress vände sig Lenin till all världens kommunister och uppmanade dem: ”Vi ska inte dölja våra misstag för fienden. Den som vill göra det är ingen revolutionär.” (V. I. Lenin, *Poln. sobr. sotj.*, band 44, sid. 33)

Låt oss analysera några av artikelförfattarnas argument, föreskrifter och recept. Artikelförfattarna känner till resolutionen från SUKP:s 22:a kongress om avlägsnandet av Stalins kropp från V. I. Lenins mausoleum:

”Man måste erkänna det olämpliga i att vidare förvara sarkofagen med J. V. Stalins kista i mausoleet, eftersom Stalins allvarliga kränkningar av Lenins testamente, hans maktmissbruk, massrepressalierna mot hederliga sovjetmänniskor och andra handlingar under personkultens tid

gör det omöjligt att låta kistan med hans kropp vara kvar i V. I. Lenins mausoleum.” (XXII siezd KPSS. *Stenogr. ottjot*, del III, M. 1962, sid. 362)

Efter att i namn av Moskvas och Leningrads partiorganisationer och delegationerna från Ukrainas och Georgiens kommunistpartier ha lagt fram denna resolution, sade N. V. Podgornyj:

”Redan 1956 sade kommunisterna och det arbetande folket i sovjetiska Ukraina och i andra republiker, som tagit del av materialet från 20:e partikongressen, att Stalins stoft inte får finnas i det sovjetiska folkets och hela världens arbetande folks helgedom — i V. I. Lenins mausoleum. (Rop i salen: 'Rätt!' Stormande applåder.) Men då var långt ifrån allt känt.

I sina framträdanden på denna kongress har flera delegater givit en mångfald kompletterande fakta om de brott som begicks av Stalin, Molotov, Kaganovitj och Malenkov, vilka organiserade repressalier mot många människor, mot framstående funktionärer inom parti och regering och mot aktivister inom partiet och sovjeterna.

Vårt lands kommunister och arbetande folk ... kräver att organisatörerna av Molotovs, Kaganovitjs och Malenkovs monstruösa brott blir strängt bestraffade.” (Ibid., sid. 121-122)

Hur kan författarna slita ut allt detta ur historien och hävda att SUKP:s centralkommittés resolution av den 30 juni 1956, Om övervinnandet av personkulten och dess följdverkningar, var uttömmande? De bör veta att denna inte avslöjade Stalins brott; där sades heller ingenting om de brott hans omgivning begick. Vem har givit författarna rätt att lära historikerna att glömma resolutionen från partiets 22:a kongress?

Artikelförfattarna förbigår med fullständig tystnad Stalins allvarliga misstag och brott före och i början av det Stora Fosterländska kriget. Detta kostade vårt folk många extra miljoner människoliv. In- och utrikespolitiken på den tiden leddes av:

J. V. Stalin — avlägsnad ur Lenins mausoleum på grund av massförbrytelser mot folket och partiet;
 V. M. Molotov — utesluten ur partiet på grund av massförbrytelser mot folket och partiet;
 L. P. Berija — utesluten ur partiet på grund av massförbrytelser mot folket och partiet;
 L. M. Kaganovitj — utesluten ur partiet på grund av massförbrytelser mot folket och partiet;
 G. M. Malenkov — utesluten ur partiet på grund av massförbrytelser mot folket och partiet;
 och också av deras mångtaliga medhjälpare — Abakurnovar, Dekanozovar, Jezjovar, Jagodar och Vysjinskijar.

Författarna har tagit mod till sig att försvara dessa personers in- och utrikespolitik. I detta syfte sammankopplar de det kommunistiska partiets och hela det sovjetiska folkets bragder under det Stora Fosterländska kriget med Stalins och hans omgivnings så kallade vis ledarskap. Det är inte värdigt författare som gör anspråk på historisk objektivitet att glömma att det var folket och dess väpnade styrkor som krossade fascismen och befriade Europas folk från evigt slaveri, och att de gjorde detta trots Stalin.

Artikelförfattarna säger att vissa historiker ägnat sig åt att ”samla tvivelaktiga fakta” om misstag och brister, samt att uppförstora och underblåsa dessa. Dessa historiker glömmer

emellertid att ”detta var misstag som begicks i det praktiska arbetet för att förverkliga partiets korrekta, vetenskapligt grundade generallinje”. (Kommunist, nr 3, sid. 70)

Kränkningen av de leninistiska normerna för parti- och statsliv, de grova kränkningarna av den socialistiska lagligheten, de ogrundade massrepressalierna, förvrängningen av Lenins kooperationsplan, undermineringen av takten och kvaliteten i industrialiseringen, upplösningen av den antifascistiska enhetsfronten, förintandet av miljoner oskyldiga människor, det fysiska våldet mot det leninska gardet och förintandet av Kominterns glänsande led, den grymma tortyren och skymfandena av hundratusentals kvinnor, repressalierna mot miljontals mellanbönder, kränkningen av de nationella minoriteternas rättigheter och repressalierna mot hela folkslag, repressalierna mot framstående representanter för vetenskap, kultur, konst, litteratur, Komsomol och fackföreningar, förintandet av glänsande krigskadrer, förintandet av människor efter nomenklaturlistor och de monstruösa brotten mot barn* — allt detta är enligt författarna ”misstag som begicks i det praktiska arbetet för att förverkliga partiets korrekta, vetenskapligt grundade generallinje”.

---

* Vid fjorton års ålder arresterades sonen till befälhavaren I. E. Jakir, som gått i Lenins skola, vid femton års ålder arresterades sonen till Oktoberrevolutionens riddare V. A. Antonov-Ovsejenko, vid sexton års ålder arresterades sonen till fackföreningarnas ledare M. P. Tomskij, vid sjutton års ålder arresterades dottern till Komsomols generalsekreterare P. I. Smorodin, vid arton års ålder arresterades sonen till Kominterns generalsekreterare O. A. Pjatsnitskij. Dessa och många andra hölls fängslade i upp till tjugo år. I olika städer ägde massrättegångar mot barn rum. Bara i en liten stad, Leninsk-Kuznetsk, arresterades 160 sovjetiska barn i åldern 12-14 år och slängdes i fängelse på flera månader. Chefen för stadens NKVD-avdelning A. G. Lunkov, hans ställföreträdare Savkin, representanten A. N. Belousov och åklagaren R. P. Klipp tvingade genom pinliga förhör och nattlig tortyr barn att erkänna att de var ”skyldiga till” spionage, terror, förräderi mot fosterlandet och förbindelser med Gestapo.

”Vi har här att göra med följande grundläggande fakta. För det första: den sabotage-, spion- och diversionsverksamhet som utförts av främmande makter, bland vilka trotskisterna spelade en tämligen aktiv roll, berörde i större eller mindre utsträckning alla eller nästan alla våra organisationer, såväl ekonomiska som administrativa, samt partiorganisationerna.”
(Pravda, nr 87, 29 mars 1937)

Dessa ord yttrades av Stalin, då han på centralkommitténs februari-marsplenium 1937 misstänkliggjorde alla eller nästan alla partiorganisationer och krävde att de skulle krossas.

En kommunist och leninist kan inte misstänka alla för fientlig verksamhet eller se fiender i varje partiorganisation. Artikelförfattarna måste känna till de direktiv om massrepressalier mot bondemassorna som Stalin gav nästan ett årtionde tidigare. Det är sådana fakta som kallas ”tvivelaktiga” av författarna till en artikel som gör anspråk på vetenskapliga metoder i skrivandet av partiets historia.

Författarna försöker rättfärdiga Stalins politik vid genomförandet av kollektiviseringen. De skönmålar massrepressalierna mot mellanbönderna och fattigbönderna, förvrängningen av Lenins kooperationsplan och bruket av våld för att få bönderna att slå ihop sig i kolchozer. Alla torde känna till Stalins ”teoretiska” argument för dessa repressalier: hur han förklarade alla svårigheter och problem — de ofta förekommande maskinskadorna, den dåliga sådden,

slakten av boskap, motståndet mot de statliga leveransanspråken, det vill säga följer av det våld som brukats mot bönderna — med sabotage och infiltration av ”fienden” (i detta fall kulakerna) i kolchozerna, sovjetinstitutionerna och själva partiet.

Kulakerna behöver man inte, som Stalin uttryckte det, ”söka långt ifrån kolchozen, de finns i själva kolchozen och innehar där tjänster som magasinförvaltare, chefer för intendenturen, bokhållare, sekreterare med mera”. (J. V. Stalin, *Sotj.*, band 13, sid. 207-208, 229, 234)

Genom att förklara alla missförhållanden i kolchozutvecklingen med klassfiendernas aktiviteter inriktade Stalin partiorganisationerna och undersökningsorganen på repressalie-åtgärder. Stalins, Molotovs och Kaganovitjs resor till Sibirien, Ukraina, Kuban och Don, där de lade grunden till massrepressalierna, är allmänt kända.

Huvuddelen av repressalierna drabbade mellanbönderna. Mer än 20 procent av dessa slets från sin jord, arresterades, förvisades och sköts. Detta övervåld ledde till en underminering av kreaturstammen, som på fem år minskade med 50 procent. Det ständiga övervåldet och föraktet för böndernas materiella intressen ledde till en allmän underskattning av böndernas problem, nästan till en vana att anse att hela den rurala delen av landet var av underordnad betydelse.

”Tror ni”, sade Stalin som svar på en röst från publiken som sade att begreppet ”skatt” var främmande för mellanbonden, ”att mellanbonden står närmare partiet än arbetarklassen? Vilken humbugmarxist i sådant fall (allmänt skratt — om man ska tro det av Stalin redigerade stenografiska protokollet). Om man kan tala om 'skatt' när det gäller arbetarklassen, den arbetarklass vars parti vi är, varför kan man då inte tala om samma sak beträffande mellanbönderna, som bara är våra bundsförvanter?” (J. V. Stalin, *Sotj.*, band 12, sid. 54)

Här kan vi iaktta föraktet för mellanbönderna; både sprängningen av förbundet med huvuddelen av bönderna och kungörandet att bönderna skulle betala ”skatt”. Så motiverade Stalin ”teoretiskt” ännu i april 1929 övervåldet mot bönderna.

Vem har givit författarna rätt att inta en så vårdslös hållning till de antileninistiska kränkningar som ägde rum vid genomförandet av kollektiviseringen? En kommunist och leninist har inte rätt att beklaga sig över historiker, som i sina arbeten avslöjar också dessa brott som Stalin och hans vapendragare begick.

Som ”i hög grad fjärmade från den historiska verkligheten” karakteriserar artikelförfattarna de historiska arbeten, som gjort några första försök att analysera industrialiseringens historia och detronisera de ”resoluta” planeringsmetoder, som Stalin införde i vår ekonomi.

En analys av den första femårsplanen visar följande.

Som bekant utarbetade Gosplan(2) femårsplanen för åren 1928/29-1932/33 i två varianter: en ”utgångsplan” och en ”optimalplan”, varvid utgångsplanen låg ungefär 20 procent under optimalplanen. Under diskussionen om planen kungjordes att de flesta siffror i utgångsplanen innebar en eftergift åt ”högeravvikarna”. Därför började alla partiorganisationer inrikta sig på att uppfylla optimalplanen. Det sovjetiska folket övervann många svårigheter och brister och grundlade med stor entusiasm nya fabriker och verkstäder, gruvschakt och kraftstationer, borrhorn och järnvägar.

Stalin och Molotov föreslog (alldeles efter den 16:e partikongressen, (3) som godkände den optimala varianten) emellertid oväntat centralkommittén och Folkkommisariernas råd att flertalet av femårsplanens kontrollsiffror skulle höjas till nästan det dubbla. Dessa förslag var äventyrliga och helt orealistiska, men Stalin insisterade på att de skulle antas.

”Centralkommitténs arbete”, sade Stalin i anledning av detta på 16:e partikongressen i juni 1930, ”var huvudsakligen inriktat på att korrigera och precisera femårsplanen för att öka tempot och skära ned tiden för arbetets utförande ...”

	Planerat i femårsplanen (sista året)	Stalins nya plan
Järnindustri (i milj. Ton)	10	17
Traktortillverkning (i tusental)	55	170
Biltillverkning (i tusental)	100	200
Metallurgi	100 %	200 %
Tillverkning av jordbruksmaskiner	100 %	200 %

”... Man kan säga att centralkommittén genom att så radikalt förändra den preliminära femårsplanen kränker planeringsprinciperna och förlorar sin auktoritet hos planeringsorganen. Men så kan bara hopplösa byråkrater säga ... Bara byråkrater kan tro att planeringsarbetet är avslutat i och med att planen görs upp. Utarbetandet av planen är bara början av planeringen. Den verkliga ledningen av planen börjar först efter det att planen utarbetats, efter att den kontrollerats på platsen, där den genomförs, korrigeras och preciseras.” (J. V. Stalin, *Sotj.*, band 12, sid. 346-347)

Den av Stalin kungjorda höjningen av femårsplanens kontrollsiffror ledde emellertid inte till en ökning av tempot i den industriella utvecklingen. Så planerades till exempel 1930 en ökning av industriproduktionen med 31-32 procent. (J. V. Stalin, *Sotj.*, band 13, sid. 30) Emellertid var enligt Statistiska centralförvaltningen den faktiska tillväxten under detta år bara 22 procent. För det nya året, 1931, förband man sig att öka produktionen av industriprodukter med 45 procent. (Ibid, sid. 29) Industriproduktionens faktiska tillväxt var 1931 bara 20 procent. Redan 1932 hade den minskat till 15 procent.

Inte desto mindre kungjorde Stalin i januari 1933 att den första femårsplanen slutförts i förväg, på 4 år och 3 månader. Det sades att produktionen av industriprodukter redan 1932 i huvudsak uppnått de siffror, som planerats för 1932-33.

Och visst tog vår industri under femårsplanens år ett stort steg framåt. Trots de enorma resurser som investerades i utvecklingen av industrin under den första femårsplanen och trots folkets oerhörda ansträngningar, måste man dock konstatera att nästan inga kontrollsiffror i femårsplanens optimalvariant uppfylldes inom de enskilda produktionsgrenarna. Inte heller genomfördes de helt orealistiska uppgifter som Stalin talade om på 16:e partikongressen. Vi ska nedan ge en del fakta om detta. (De uppsatta målen hämtar vi ur Sovjetunionens Statliga planeringskommissionens [Gosplans] beräkningar, som gavs ut i tre band 1948-49, och ur materialet från 16:e partikongressen. Det faktiska uppfyllandet av de uppsatta målen får vi från de statistiska årsböcker, som under de senaste tio åren givits ut årligen.)

Som vi redan påvisat planerades produktionen av gjutjärn till 10 miljoner ton för 1932. Stalin kungjorde att detta produktionsmål ökats till 17 miljoner ton. I själva verket smältes bara 6,16 miljoner ton gjutjärn 1932. Så sent som före kriget, 1940, smältes i vårt land bara 15 miljoner

ton gjutjärn, och först 1950 översteg man 17 miljoner ton. Femårsplanen uppfylldes inte heller när det gällde andra grenar av järnindustrins utveckling. I stället för 10,4 miljoner ton stål, enligt den optimala femårsplanen, smältes 1932 bara 6 miljoner ton, och i stället för 6 miljoner ton valsjärn producerades samma år bara 4,43 miljoner ton.

Enligt de kontrollsiffror som godkändes på 16:e partikongressen skulle elkraftproduktionen under femårsplanens sista år uppnå 22 miljarder kilowattimmar. I själva verket fick man 1932 ut 13,5 miljarder kilowattimmar. Produktionen av kol och torv låg 1932 10-15 procent under kontrollsiffrorna för femårsplanens sista år. Med utvinningen av olja låg det något bättre till: redan 1931 utvanns 22,4 miljoner ton olja, det vill säga mer än vad som planerats för 1932-33. Under de följande åren sjönk emellertid oljeproduktionen; 1932 till 21,4 miljoner ton och 1933 till 21,5 miljoner ton.

Några övriga sifferuppgifter:

	Plan (för femårsplanens sista år)	Den verkliga produktionen
Byggnadsmateriel (tegelsten) (i milj)	9 300	4 900
Konstgödsel	8-8,5 milj. ton	920 tus. ton
Svavelsyra	100 %	30 %
Superfosfat (i tus. ton)	3 400	182
Bilar	100 tus. st.	23 879 st.*
Traktorer	55 tus. st.	48 900 st.**

---

* 1930 kungjorde Stalin att 200 000 bilar skulle produceras. Den verkliga produktionen var 1933 49 710. 100 000 bilar producerades först 1936

** 1930 kungjorde Stalin att 170 000 traktorer skulle produceras. Detta antal uppnådde vi inte ens under det första årtiondet efter kriget

---

Produktionen av kött, mjölk, smör och socker minskade jämfört med 1928. Optimalplanens kontrollsiffror för 1932 uppfylldes inte heller på många andra viktiga områden (produktionen av bomulls-, ylle- och linnetyger, produktionen av papper, gummiskor, fraktsättningen på järnvägarna etcetera). I de flesta fall uppfylldes dessa mål inte heller 1933, då industriproduktionens tillväxt bara var 5 procent.

Ofrivilligt uppkommer frågan: hur kunde Stalin få det att gå ihop och till och med kungöra att den första femårsplanen slutförts i förväg, på fyra år och tre månader; hur kunde han tala om att femårsplanen slutförts framgångsrikt, när denna plan inom de flesta viktiga produktionsgrenar i själva verket inte uppfyllts alls?

Stalin framlade ett stort antal ytterst avancerade planer och klart ogenomförbara uppgifter för vår industri, vilket med nödvändighet ledde till att de nödvändiga proportionerna förstördes och att de ännu oansenliga materiella och mänskliga resurserna splittrades upp. Slutresultatet blev: inte en höjning utan en sänkning av tempot i den industriella utvecklingen — oerhörda resurser bands och frystes inne.

Om man nu jämför de i sanning storartade ansträngningar och offer som vårt folk utstod för industrialiseringens skull med de första resultat denna gav, blir man tvungen att erkänna att vi otvivelaktigt skulle ha uppnått avsevärt större framgångar utan Stalin.

Vem har givit artikelförfattarna rätt att förbjuda historikerna (och detta rör också ekonomerna och statistikerna) att bedriva ett allsidigt och oförskräckt studium av industrialiseringens historia och omvärdera en del teser i ljuset av nya fakta?

Artikelförfattarna förbigår med tystnad den leninska etappen i kampen mot fascismen och skjuter Stalins verksamhet under det Stora Fosterländska kriget i förgrunden. De glömmer bort att det var under Lenins livstid som den leninska enhetsfronten mot fascismen skapades på Kominterns 3:e och 4:e kongresser. (4) Det var just vid den tidpunkten, 1922, som Mussolini grep makten i Italien och Pilsudski i Polen; 1923 kom Tsankovs fascistiska anhang till makten i Bulgarien; Horthy ledde redan fascismen i Ungern, och Hitler och hans anhang marscherade, efter att ha gripit makten i Bayern, mot Thüringen och Sachsen, och proklamerade ett fälttåg mot Berlin. De leninska antifascistiska förbanden förde då en kamp på liv och död mot fascismen. Man kan med rätta uppröras över att denna leninska etapp i kampen mot fascismen är så dåligt belyst i vår litteratur.

Författarna förbigår med fullkomlig tystnad de skamliga sidor av Stalins och hans vapendragares verksamhet som ledde till att de föll fascismen och själve Hitler om halsen. För att bestyrka detta faktum ska vi citera en av de många källorna:

”Hitlerismens ideologi kan man, i likhet med varje annat ideologiskt system, erkänna eller förkasta — det är en fråga om politiska åsikter. Men varje människa ska förstå att en ideologi kan man inte förintä med våld, genom krig. Därför är det inte bara meningslöst utan också *brottsligt* (vår kurs. — L. P.) att föra ett sådant krig, som kriget '*för att förintä hitlerismen*'.”

Dessa ord tillhör V. M. Molotov. Och de publicerades av tidningen Pravda den 1 september 1939. Detta Molotovs uttalande applåderades av *alla fascistiska* tidningar. Hitler förklarade att han skrev under på varje ord som Molotov yttrade på Sovjetunionens Högsta sovjets session. I samma tal förklarade Molotov att vi alltid stött tanken på ett starkt Tyskland i Europas mitt. Men nu rörde det ju sig om det fascistiska Hitlertyskland, som slängde Tysklands kommunistiska partis bästa söner och döttrar med Ernst Thälmann i spetsen i fängelse och förslavade Europas folk. Det var dessa som Stalin och hans omgivning förrådde!

Denna politik tog för övrigt sin början mycket tidigare. Den började med att Stalin krossade den antifascistiska enhetsfront som Lenin skapat på Kominterns 3:e och 4:e kongresser. När denna återupprättades på Kominterns 7:e kongress 1935, skedde det under andra historiska betingelser, under en period då fascismen kommit till makten och var på offensiven.

I ovan nämnda tal sade Molotov också följande: ”Man måste erkänna att det i vårt land fanns en del kortsynta människor som föll för den förenklade antifascistiska agitationen.” Efter en sådan deklaration upphörde helt all antifascistisk propaganda ända till Hitlers svekfulla anfall mot vårt fosterland.

Artikelförfattarna påminner om att det i partileden också fanns ”medlöpare, vissa människor som sedermera avlägsnade sig från partiet och förrådde dess ideal”. Men detta gäller enligt dem inte Stalin, Molotov, Berija, Kaganovitj eller Malenkov, utan F. F. Raskolnikov, ”en överlöpare till fiendelägret och förtalare av partiet och den sovjetiska regeringen”.

I *Revolutionshistorisk uppslagsbok (Revoljutionno-istoritjeskij kalendar-spravotjnik)* för 1967 kan vi läsa en glänsande artikel om Raskolnikov, en hjälte från Oktoberrevolutionen och inbördeskriget. I *SUKP:s historia (Istorija KPSS)* (band 3, bok 2) 1968 räknas Fjodor Raskolnikov upp bland hjältarna från inbördeskriget. På senare år har positiva artiklar om

Raskolnikov publicerats i Krigshistorisk tidskrift. (Vi vet emellertid att flera redaktionsmedlemmar tvangs lämna sina arbeten på Krigshistorisk tidskrift, att Raskolnikovs fotografi togs bort från den första layouten till SUKP:s historia, och att redaktören för det förlag som gav ut *Revolutionshistorisk uppslagsbok* fick en kraftig reprimand.)

I förordet till F. F. Raskolnikovs glänsande krigsmemoarer, *På slagfältet*, (*Na bojevych postach*, Izd. MObSSSR, M. 1964, sid. 2) sägs: ”Under personkultens tid förtalades F. F. Raskolnikov, förklarades stå utanför lagen och dog utomlands. SUKP:s centralkommitté har helt rehabiliterat honom, posthumt återinsatt honom i partiet och återgivit honom hans sovjetiska medborgarskap.”

I V. S. Zajtsevs artikel i samma bok (sid. 1) sägs:

”Som en följd av godtycke och laglöshet omkom meningslöst partiets och den sovjetiska regeringens leninska kadrer, framstående krigsledare som Raskolnikov kände personligen från inbördeskriget, samt diplomater som var obekväma för Stalin. Allt detta fick Raskolnikov att bli på sin vakt. Under sitt arbete i Bulgarien började han märka hur han förföljdes av agenter som Jezjov, och senare Berija, skickat. I juli 1939 fick Raskolnikov, som då befann sig i Frankrike, reda på att han förklarats för 'folkfiende' i sitt fosterland och ställts utanför lagen. Det är under dessa ytterst svåra omständigheter som hans beslut att ta upp kampen mot kulten av Stalins person mognar.

Den 22 juli publicerar han en öppen deklARATION, Hur jag gjordes till 'folkfiende', i vilken han modigt försvarar sig och andra parti- och regeringsfunktionärer som oskyldigt fått lida.”

Låt oss analysera vidare den situation som förelåg, då Raskolnikov var tvungen att stanna utomlands och framträda med ett öppet avslöjande av Stalins kasernkommunism. Här följer en ofullständig lista över de sovjetiska sändebud, som då kallades hem från utlandet och utsattes för repressalier: Jurenev (i Japan), Aleksandrovskij (i Tjeckoslovakien), Davtian (i Polen), Karskij (i Turkiet), Tairov (i Mongoliet), Bogomolov (i Kina), Ostrovskij (i Rumänien), Nej-man (i Belgien), Jakubovitj (i Norge) med flera. Karl Ramm, sovjetisk underrättelseman och medarbetare till Richard Sorge, hemkallades från Shanghai och förintades fysiskt. Hans hustru och medhjälperska tillbringade många år i fängelse. Ett stort antal sovjetiska militära underrättelsemän, diplomater och kurirer förintades.

Det var just i detta läge som Raskolnikov valde att stanna kvar i utlandet och öppet framträda mot Stalin. Det har nu officiellt kungjorts att Mao Tse-tung hemkallat 300 diplomatiska sändebud, som i flera fall redan utsatts för repressalier. Vilken hållning skulle vi nu inta, om en diplomat från Folkrepubliken Kina stannade kvar i utlandet och lät publicera ett ”Öppet brev till Mao Tse-tung”, i vilket han avslöjade dennes förbrytelser?

Vem har givit författarna rätt att kalla en människa, som var oegennyttigt hängiven partiet, som var en hederlig och ädel kommunist och som då han försvarade sovjetmakten vid ett flertal tillfällen stod öga mot öga med döden, för ”förrädare och bedragare”? Vem har givit författarna rätt att upphäva SUKP:s centralkommittés beslut om rehabiliteringen av Raskolnikov och misstänkliggöra de otaliga trogna leninister, som föll offer för Stalins blodiga godtycke och som postumt helt rehabiliterats?

Författarna är oroade av något annat. De har beslutat sig för att försvara Stalins repressalier mot så kallade ”medlöpare, vissa människor som sedermera avlägsnade sig från partiet och förrådade dess ideal” och framställa dessa repressalier som ett rättvist led i lagbundenheten i

vårt partis historia. Låt oss nämna några få av dem, som av författarna kallas ”medlöpare och förrädare”.

Stalins brutala och skoningslösa repressalier mot V. I. Lenins familj; de grova förolämpningarna och förtrycket av N. K. Krupskaja, godtycket mot M. I. Uljanova (hon avskedades från sitt arbete som sekreterare på Pravda 1929), husarresten och förtrycket av D. I. Uljanov. Hustrun till hela unionens äldste M. I. Kalinin tillbringade sju år i fängelse. Brodern och brorsonen till ordföranden i VCIK, J. M. Sverdlov, sköts, tre bröder till G. K. Ordzjonikidze utsattes för repressalier (en av dem sköts), två söner till G. I. Petrovskij arresterades (en av dem sköts), dottern till B. D. Bontj-Brujevitj tillbringade många år i fängelse, dottern till S. I. Gusev tillbringade nästan 20 år i fängelser och läger. Så behandlade Stalin familjerna till det leninska gardets bästa företrädare.

Framstående funktionärer inom den kommunistiska rörelsen och arbetarrörelsen föll offer för godtycket: Béla Kun (Ungern), Warski (Polen), Sultan Zade (Iran), Hermann Remmele (Tyskland), Vlada Copic (Jugoslavien), Hanecki (Polen), Lászó Rájk (Ungern), Tanev (Bulgarien) — medanklagad i Leipzigrättegången mot Dimitrov — och många andra. Repressalierna träffade också den store tyske revolutionären Karl Liebknechts familj. Karl Liebknechts son uteslöts ur partiet och hans brorson Kurt Liebknecht arresterades.

De som stod vid Lenins sida i de mest kritiska ögonblicken i vårt partis historia fick sätta livet till. Den schweiziske kommunisten Fritz Platten, som vid ett attentat mot Lenin den 1 januari 1918 täckte denne med sin kropp och därigenom räddade ledarens liv, arresterades och sköts. Sekreteraren i Viborgs råjongskommitté i Petrograd och Krupskajas väninna, Zjenja Jegorova, som undertecknade parti-medlemskort nr 600 vilket överlämnades till Lenin vid dennes återkomst från utlandet, sköts. Till och med Hugo Jalava, lokföraren som förde Lenin från hans sista gömställe till Petrograd utsattes för repressalier. A. V. Sjtoman, Lenins trogne livvakt och förbindelselänken mellan Lenin och partiets centralkommitté, arresterades. N. A. Jemeljanov, som gömde Lenin i hyddan vid Razliv, arresterades och tillbringade 18 år i fängelse. N. J. Ivanov, partimedlem sedan 1902, som arresterade högersocialist-revolutionären Kaplan, vilken skjutit mot Lenin, uteslöts ur partiet på 20 år.

Framstående parti- och regeringsfunktionärer fick sätta livet till: Bucharin och Ordzjonikidze, Kirov och Rykov, Pjatinitskij och Krestinskij, Zinovjev och Pjatakov, Jenukidze och Kosior, Eiche och Tomskij, Rudzutak och Kamenev, Antonov-Ovsejenko och Sjljapnikov. Det brottsmaskineri som Stalin skapat skonade ingen. De grymt bedragna massorna fick att godkänna godtycket. Lenins vapenbröder, som tillsammans med honom upplevde tre ryska revolutioner och inbördeskriget, omkom. Ibland begick de misstag och gick emot Lenin, men efter att sedan ha erkänt sina fel slöt de upp kring Lenin, övervann hindren och mötte elden från proletariats fiender. Alla föll de offer för Stalins godtycke.

Framstående krigsledare och legendariska hjältar från inbördeskriget fick sätta livet till: Tuchatjevskij, Jegorov, Jakir, Lapin (innehavare av tre Röda Fanan-ordnar), Kork, Eideman, Fedko (innehavare av fyra Röda Fanan-ordnar), Gaj, Vacietis, Bljucher (innehavare av fyra Röda Fanan-ordnar), Primakov, bröderna Kasjirin, Dubovoj, Garkavyj, Nikolaj Kujbysjev (innehavare av fem Röda Fanan-ordnar, bror till V. V. Kujbysjev) och många andra. Framstående raketingenjörer, skaparna av prototypen till interplanetära luftskepp och den berömda ”Katiusja” omkom — Kurtjevskij, Leitenzon, Tichomirov, Langemak, Bekauri med flera. Den blivande chefskonstruktören Koroljov hamnade i fängelse. Våra ledande vetenskapsmän omkom: förste ordföranden i den Allunionella jordbruksakademin N. I.

Vavilov, akademimedlemmen N. M. Tulajkov, ordföranden i den Allunionella jordbruksakademien A. I. Muralov, akademimedlemmen Koltsov och många andra.

Vi får heller aldrig glömma de brutala repressalierna mot hjältarna från spanska inbördeskriget. Av dessa omkom 22 Hjältar av Sovjetunionen och en del tvåfaldiga Hjältar av Sovjetunionen, bland andra den tvåfaldige Hjälden av Sovjetunionen J. V. Smusjkevitj, som 1937-38 ledde flygstridskrafterna i Spanien och som efter återkomsten till Sovjetunionen var befälhavare för landets flygstridskrafter.

F. E. Dzerzjinskijs med-tjekister och främsta medhjälpare förintades: E. Berzin, S. P. Uritskij (brorson till M. S. Uritskij, ordförande i Petrograds Extraordinära kommission), J. Berzin, Lacis, Peters, Xenofontov (den förste tjekist att inneha fyra Röda Fanan-ordnar) med flera. Jekaterina Maksimova, hustru till underrättelsemannen nr 1 — Richard Sorge — arresterades och omkom i lägren.

Detta är i själva verket endast en liten del av dem som föll offer för godtycket och de blodiga repressalierna.

Artikelförfattarna bör inte glömma bort dessa fakta om repressalierna mot det leninska gardet, mot folkets och partiets trogna söner och döttrar.

Man får inte gå Lenins 100-årsdag till mötes med den historiska sanningen dold.

Artikelförfattarna är samtida inte bara till M. Sjatrovs pjäs ”Sjätte juli”, (5) som just kommit ut, och i vilken de finner ”allvarliga fel” — något som de i dag öppet och djärvt deklarerar på tidskriften Kommunisters sidor. De är också samtida till de grymma repressalierna mot författare och deras verk. Om detta föredrar de emellertid att tåga. Eller är detta också ”fel och brister”? Dessa innefattar också det fysiska förintandet av vår klassiska litteraturs hjältar och förebilder.

Ska historien verkligen förlåta det 30-åriga förbudet mot det bästa verket om Oktoberrevolutionen — John Reeds ”Tio dagar som skakade världen”? Om denna bok skrev ju Lenin: ”Jag skulle vilja att denna bok spreds i miljoner exemplar och översattes till alla språk.” Historien kommer heller inte att förlåta förbudet mot hundratals och tusentals andra böcker.

Förvrängde inte censuren Vladimir Majakovskijs poem ”Vladimir Ilitj Lenin”? Man tog bort Nikolaj Muralovs namn. Denne var en hjälte från Oktoberrevolutionen i Moskva, men förintades av Stalin. Och hur var det med Majakovskijs poem ”Bra!”? Ur detta tog man bort hjältens från Oktoberrevolutionen i Petrograd, Antonov-Ovsejenkos, namn. Denne sköts skoningslöst i Butyrki. Genom Stalins förbrytelser omkom också innehavaren av tre Röda Fanan-ordnar, Jepifan Iovitj Kovtiuch, efter tortyr i Lefortovofängelset. Denne var med rätta hjälte i tre stora sovjetiska författares verk: hos Aleksandr Serafimovitj, som i romanen ”Järnströmmen” tecknade Kovtiuchs bild; hos Aleksej Tolstoj i epopéen ”Lidandets väg” (i båda dessa verk bär han namnet Kozjuch); hos Dmitrij Furmanov i essän ”Jepitan Kovtiuch” och i berättelsen ”Den röda landstigningstruppen”. Sköts inte hjälten från inbördeskriget, Sergej Ivanovitj Syrtsov, i Suzdals centralfängelse? Han är ju hjälte i Sjolochovs ”Stilla flyter Don” (författaren har ännu inte beslutat sig för att föra in hans namn i sina verk igen). Torterades och förintades inte hjältarna i Furmanovs ”Tjapajev” — hjälten från inbördeskriget och innehavaren av fyra Röda Fanan-ordnar, Ivan Semjonovitj Kutiakov (ersatt med namnet Jelan och i 1937-38 års upplaga helt godtyckligt kallad Sizov) eller den glödande bolsjevik

Venjamin Jermosjtjenko (ersatt med namnet Burov)? Bland de tusental som föll offer för godtycket befann sig också V. V. Knjazev, författaren till den kända "Kommunens sång". Enligt Krupskaja tyckte Lenin mycket om Knjazevs poesi och i synnerhet dikten "Om kommunen" som slutade med uppmaningen: "Aldrig, aldrig, aldrig, aldrig ska kommunarderna bli slavar." Men 1938 dog också denne Oktoberkommunens visdiktare som slav i Magadans tortyrkammare.

Artikelförfattarna är också samtida till Stalins godtycke gentemot flera monument, som avtäcktes av Lenin och förstördes av Stalin. Än i dag står monumentet över den blodbesudlade feodalherren Jurij Dolgorukij på Sovjettorget i Moskva, avtäckt på Stalins önskan på den plats där det förstörda monumentet över den första sovjetiska konstitutionen — Frihetsobelisken — stod. Detta avtäcktes 1918 av Lenin. Monumentet över den blodbesudlade feodalherren har blivit något av ett förkroppsligande av personkultens mörka tid. Än i dag vänder feodalherrens häst baken till Centrala partiarkivet, där Marx', Engels' och Lenins odödliga verk bevaras och det utsökta monumentet över Ilitj står. Nej, detta upprör inte artikelförfattarna, som oroar sig över att den historiska sanningen kränkts i några litterära och konstnärliga verk. Artikelförfattarna bör inte blunda för vår litteraturs, dess författares och dess hjältars tragiska öde. Såsom samtida till det stalinistiska godtycket vände sig författarna inte emot det, och inte heller i dag vill de avslöja det, utan försöker dölja sanningen. Och för att ge sken av objektivitet låtsas de bekymra sig för den historiska sanningen i vår litteratur.

Till slut ska vi citera Gilbert Chesterton:

"Och jag som trodde vi blivit av med denne spetälske", skrek Flambeau och spottade på vägen.

"I England kommer man aldrig att bli av med honom", svarade prästen, "inte så länge bronzen är stark och stenen fast. I århundraden kommer hans marmorstatyer att inspirera stolta och oskyldiga ungdomars själar, och hans bygrav kommer likt liljan att bli en symbol för troheten. Miljoner människor, som aldrig känt honom, kommer att älska honom som sin egen far — denna människa som de som kände honom behandlade som dynga. De kommer att vörda honom som ett helgon, och ingen kommer att få veta sanningen — så har jag bestämt. Avslöjandet av sanningen har många goda och dåliga sidor — jag ska låta riktigheten i mitt beslut bekräftas av erfarenheten." (G. K. Chesterton, *Stories. Sign of the broken sword*)

Författarna vill avsiktligt eller oavsiktligt ställa historikern i samma situation som hjälten i Chestertons novell: prästen som beslöt sig för att dölja de brott som begåtts av general S:t Claire, de brittiska nationalisternas hjälte, en representant för imperiet, som posthumt hyllades som martyr, men som i själva verket var en man utan heder, en förrädare och skurk som mördade sin bästa officer, Murray, och stal äran och bytet från sina soldater. Efter att ha övertygat sig om hans förräderi tog hans soldater rätten i egna händer. Men för att rädda Englands falska ära och general S:t Claires dotters goda rykte svor de att tiga om hans brott. Inte heller prästen, som kände till den verkliga sanningen, ville avslöja general S:t Claires brott för historien.

De breda massornas obildning och okunnighet i de viktigaste världsåskådningsfrågorna och politiska frågeställningarna är särskilt farlig i våra dagar, då varje människas ansvar för allt som händer i världen på ett markant sätt ökat. Denna obildning är en av anledningarna till mytbildningens utveckling: den bidrog till uppkomsten av det stalinistiska godtycket och det fascistiska barbariet. Vad ska vårt fosterland med Stalins falska ära till? Den verkliga äran och de odödliga hjältarna är fullt tillräckliga. Vårt fosterland behöver inte heller denna falska ära för Judas' dotters "goda" ryktes skull. S:t Claire mördade svekfullt en major Murray då han

var rädd för att bli avslöjad, och ledde sitt förband till nederlag. Stalin mördade tiotusentals sovjetiska officerare och hundratusentals hederliga leninister, och han mördade dem alldeles före det fruktansvärda anfallet mot vårt fosterland, som han ledde till svåra nederlag och miljoner överflödiga offer. Om det andra världskriget kostade oss 22 miljoner människoliv, då kan det tredje — ifall godtycket och regimen från det stalinistiska förgångna triumferar — komma att kosta oss hela 220 miljoner.

Också i dag saknar vi garantier mot godtycke. Ett av de mångtaliga vittnesbörderna på detta är publiceringen i tidskriften *Kommunist* av den av oss granskade artikeln. Vi vill inte att denna nya religion ska få överhanden över kommunismen och att jesuiterna på Svejks skrik: ”Jag är oskyldig! Jag är oskyldig!” ska kunna svara: ”Jesus Kristus var också oskyldig, och likväl korsfästes han.” (6)

När ska då ”det mänskliga framåtskridandet upphöra att likna den motbjudande hedniska avgud, som inte ville dricka nektarn annat än ur de mördades huvudskålar?” (K. Marx, F. Engels, *Sotj.*, 2-e izd., band 3, sid. 34)

Det är just på oss det ankommer att ge ett svar på dessa ord av Marx.

Mars 1969 L. Petrovskij

Noter

1) Denna bok skrevs av en centralkommittékommision 1938, men i *Kort biografi* över Josef Stalin som kom ut tio år senare tillskrevs denne äran av dess tillkomst. Se vidare Chrusjtjovs tal.

2) *Gosplan* (*Gosudarstvennaja plánovaja kommissija*) är Sovjetunionens Statliga planeringskommission, som drar upp riktlinjerna för det praktiska uppfyllandet av de uppsatta ekonomiska målen.

3) Den 16:e partikongressen hölls i juni—juli 1930 och har, enligt *SUKP:s historia* (Moskva, 1962), ”gått till historien som *kongressen för socialismens organiserade offensiv på hela fronten*”.

4) Den 3:e kongressen hölls i juni—juli 1921. Den präglades av försiktiga tvivel på att världsrevolutionen skulle vara nära förestående. Lenin sade: ”Utvecklingen av den internationella revolutionen som vi förutsåg går framåt. Men denna utveckling sker inte efter den raka linje vi väntat oss.” Trotskij sade: ”Nu ser och känner vi för första gången att vi inte är så nära målet, erövrandet av makten, världsrevolutionen. Vid den tidpunkten, 1919, sade vi oss: 'Det är en fråga om månader'. Nu säger vi: 'Det är kanske en fråga om år.'”

Den 4:e kongressen hölls i november 1922. Den dominerades av frågan om enhetsfrontspolitik.

5) Sjätte juli har också filmats och vid ett par tillfällen visats på Filminstitutets filmklubb i Stockholm.

6) Här åsyftas huvudpersonen i den tjeckiske författaren Jaroslav Haseks *Den tappre soldaten Svejks äventyr*.